ऊर्जा विकास उपसमिति गठन तथा संचालन कार्यविधि, २०७९

प्रस्तावना

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ बाट निर्देशित रही गाउँ/नगरपालिकाको नवीकरणीय ऊर्जा नीति, २०७९ को १२ नम्वर बुँदाको संस्थागत संरचना अन्तर्गत १२.१ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरि सिम्ता गाउँपालिकाले आफ्नो ऊर्जा नीतिमा नवीकरणीय ऊर्जाको प्रवर्द्धन र विकास गर्न ऊर्जा विकास उप समितिको गठन र कार्य जिम्मेवारीको व्यवस्था गरेको छ । गाउँपालिका भित्र नवीकरणीय ऊर्जा सम्वन्धि सम्पूर्ण कार्यलाई व्यवस्थित गर्न ऊर्जा विकास उप समिति गठन गरि आफ्नो दैनिक कार्य संचालन गर्न र गाँउपालिका क्षेत्रका सेवाग्राहीहरुलाई ऊर्जा सम्वन्धि सम्पूर्ण सेवाहरु चुस्त वनाउने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न यस कार्यविधिलाई कार्यपालिकाको मिति .....बैठकबाट स्वीकृत गरि लागु गरिएको छ ।

परिच्छेद १

नाम तथा प्रारम्भ

१. **संक्षित नाम र प्रारम्भ** : यस कार्यविधिको नाम "ऊर्जा विकास उप-समिति गठन तथा संचालन कार्यविधि २०७९" रहने छ । यस कार्यविधि गाउँपालिका कार्यपालिकाको बैठकबाट स्वीकृत अध्यक्षबाट प्रमाणीकरण भए पछि लागू भएको मानिनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसंङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा :

क. उप-समिति भन्नाले पुर्वाधार विकास समिति अन्तर्गत गठित ऊर्जा विकास उप-समितिलाई सम्झनु पर्दछ ।

ख. निकाय भन्नाले गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय सम्झनु पर्दछ ।

ग. कार्यपालिका भन्नाले गाउँ कार्यपालिकालाई बुझाउँछ ।

३. गाउँ कार्यपालिकाद्धारा पूर्वाधार विकास समिति अन्तर्गत रहने गरि ५ सदस्यीय एक ऊर्जा विकास उप-समितिको गठन गरिनेछ । उप-समितिमा आवश्यकता अनुसार पदाधिकारी संख्या थपघट गर्न सकिने छ, उप-समितिमा निम्न पदहरु रहने व्यवस्था गरिएको छ :

क) संयोजक : १ जना कार्यपालिका सदस्य वा वडा अध्यक्षहरु मध्येवाट नवीकरणीय ऊर्जामा सामान्य जानकारी भएको व्यक्ति रहने प्रावधान गरिएकोछ ।

ख) **सदस्यहरु** : ४ देखि ६ जनासम्म (विषयगत विज्ञ, निजी क्षेत्र, महिला, पछाडि पारिएका, दलित तथा विपन्न वर्गको समावेसी समानुपातिक प्रतिनिधित्वको आधारमा) रहने प्रावधान गरिएको छ ।

ग) गाउँपालिका उपाध्यक्ष उप-समितिको संरक्षक, पूर्वाधार विकास समितिको संयोजक र प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सल्लाहकारको रुपमा रहने छन् ।

घ) ऊर्जा विकास उप-समितिको पदाधिकारीहरुको पदावधि बढिमा ४ वर्षको हुनेछ ।

४. पदमुक्त हुने अवस्था :

क) पदाधिकारीहरुले दिएको राजीनामा स्वीकृत भएमा : ऊर्जा विकास उप-समितिका पदाधिकारीहरुले दिएको राजीनामा पूर्वाधार विका समितिको सिफारीसमा कार्यपालिकाबाट स्वीकृत हुनेछ ।

ख) पदाधिकारीहरुको मृत्यु भएमा ।

ग) पदाधिकारीहरुको समयावधि समाप्त भएमा ।

घ) मगज विग्रिएमा ।

ङ) कुनै पनि फौजदारी अभियोग प्रमाणित भएमा ।

परिच्छेद २
उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

५. गाउँ कार्यपालिका र पूर्वाधार विकास समितिको प्रत्यक्ष सुपरिवेक्षणमा रहि ऊर्जा विकास उप-समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार निम्न अनुसारका हुनेछ :

५.१ गाउँ कार्यपालिका, पूर्वाधार विकास समिति र गाउँ सभा प्रति उत्तरदायी हुने र उल्लेखित कार्यपालिका, समिति तथा सभाबाट प्राप्त ऊर्जा विकास सम्वन्धि नीति, निर्देशन तथा सुझावहरुलाई अवलम्वन गर्ने ।

५.२ ऊर्जा विकास उप-समितिको आवश्यकता अनुसार मासिक वा बार्षिक वैठक राख्ने, निर्णयहरु गर्ने र भएका निर्णयहरुलाई कार्यपालिका वा भौतिक पूर्वाधार विकास समितिलाई जानकारी गराई अनुमोदन गराउने ।

५.३ नवीकरणीय ऊर्जा र अन्य ऊर्जा सम्वन्धि आवश्यक ऐन, कानून, नीति तथा कार्यविधीहरु समावेसी, समानुपातिक प्रतिनिधित्वको आधारमा तयार गरि पूर्वाधार विकास समिति तथा कार्यपालिका मार्फत सभाबाट स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गर्ने तथा समयानुकुल यस्ता नियम तथा कार्यविधिहरु पुनरावलोकन गरि संसोधन गरि पारित गराउँने ।

५.४ समग्र ऊर्जा विकासको लागी एक ऊर्जा इकाई स्थापना गरि यसको संस्थागत विकासमा सहयोग गर्ने । इकाईलाई आवश्यक जनशक्ति तथा भौतिक सामाग्रीहरुको लागी कार्यपालिकासँग पहल गर्ने ।

५.५ ऊर्जा सम्वन्धि प्रभावकारी सेवा प्रवाहको लागि नागरिक बडापत्र तयार गर्ने र यसमा उल्लेख भएका सवै सेवा गाउँवासीहरुलाई जनचेतना गराउने ।

५.६ नवीकरणीय ऊर्जाको वार्षिक योजना तर्जुमा कार्यान्वयन र अनुगमनमा महिला, दलित, सिमान्तकृत वर्ग तथा समुदायहरुलाई प्राथमिकता दिई सहभागिता गराउँने ।

५.७ नवीकरणीय ऊर्जाका विभिन्न प्रविधिहरुको कार्यान्वयन तथा जडानमा एकल महिला घरधुरी, सिमान्तकृत विपन्न तथा दलित घरधुरीहरुलाई विषेश अनुदानको व्यवस्थाका लागि पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिकालाई उक्त प्रावधानको अनुमोदनको लागि अनुरोध गर्ने ।

५.८ गाउँपालिकाको ऊर्जा सम्वन्धि आवधिक, बार्षिक योजना तर्जुमामा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गरि गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा तयार गरि लागू गर्ने । साथै यस्ता योजनाहरु वास्तविक र जनमूखी

बनाउने तथा समयानुकुल परिमार्जन गर्दै जाने । यस्ता ऊर्जा योजनाका तयारीका विभिन्न चरणहरुमा गाउँपालिकाको तर्फबाट सक्रिय सहभागिता जनाउने ।

५.९ ऊर्जा योजनाको परिकल्पना, लक्ष्य तथा उद्देश्यलाई मध्यनजर राख्दै गाउँ वा नगरपालिकाको वार्षिक ऊर्जा योजनाको तर्जुमा गर्ने । नवीकरणीय ऊर्जाको समुदाय स्तर देखि नै क्रियाकलापहरुको सहभागीतात्मक पहिचान, माग संकलन, प्राथमिकिकरण गरि पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिका तथा सभ्राबाट अनुमोदन गराउँने ।

५.१० गाउँपालिकाको बार्षिक, अर्धवार्षिक वा मासिक समीक्षा गरि आवश्यकता अनुसार प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि पहल गर्ने । आश्यकता अनुसार समिक्षाको प्रतिवेदन तयार गरि सम्वन्धित निकाय र सरोकारवालाहरु समक्ष पेश गर्ने ।

५.११ समुदाय स्तरबाट गाउँपालिकामा माग भई आएका ऊर्जा सम्वन्धि क्रियाकलापहरुको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गर्न भौतिक पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिकासँग समन्वय गर्ने गराउँने ।

५.१२ गाउँपालिकाबाट प्राप्त वजेटको उचित व्यवस्थापन गरि ऊर्जा सम्वन्धि क्रियाकलापहरुको कार्यान्वयन गर्ने, अनुगमन गर्ने तथा प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि उपभोक्ताहरुलाई सुझाव र सल्लाह दिने । आवश्यक परे कार्यान्वयन भएका कार्यहरुको गुणस्तर कायम गर्न विषय विशेषज्ञहरुसँग परामर्श तथा आवश्यक समन्वय गर्ने ।

५.१३ गाउँपालिकामा गठित अनुगमन समिति तथा आवश्यकता अनुसार तेश्रो पक्षबाट समेत अनुगमन गराउने ।

५.१४ गाउँपालिकामा गठन भई कृयाशील रहेका अन्य समिति वा उप-समितिहरुसँग आपसी सहयोग र समन्वय कायम गर्ने ।

५.१५ ऊर्जाका बार्षिक क्रियाकलापहरुको कार्यान्वयनका क्रममा खरिद गरिने वस्तु तथा सेवाका लागि कार्यपालिकालाई खरिद सम्वन्धमा आवश्यक पर्ने कागजात, प्राविधिक स्पेशिफिकेशन तयारी तथा सेवा प्रदायक समूहको छनौटका लागी सहयोग गर्ने ।

५.१६ ऊर्जा विकास तथा कार्यान्वयनका लागि सम्भाव्य सरोकारवालाहरुको पहिचान गरि समन्वय गर्ने तथा आवश्यकता अनुसार वैठक राखि सुझावहरु लिने तथा दिने ।

५.१७ अध्यक्षको सहयोगमा नवीकरणीय ऊर्जा विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि आन्तरिक तथा बाह्य श्रोतहरुको पहिचान तथा परिचालन गर्ने ।

५.१८ ऊर्जा विकासको लागि संघीय, प्रदेश, अन्य स्थानीय तहहरु र वाह्य दाताहरुसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।

५.१९ नवीकरणीय ऊर्जा सेवा प्रवाहमा अनुदान नीतिलाई अत्यावश्यक क्षेत्र बाहेक घरपरिवार तहमा क्रमशः कम गर्दै लैजाने र वित्तीय क्षेत्रको लगानीलाई प्रवर्द्धन गर्ने ।

५.२० गाउँपालिकावाट घर निर्माणको लागि नक्सा पास गर्दा भवन निर्माण आचार संहितामा ऊर्जा मैत्री बुँदाहरु थप्न लगाई पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गराउने ।

५.२१ ऊर्जा विकास योजना तयारी, कार्यान्वयन तथा अनुगमनको क्रममा आईपर्ने आवश्यक निर्णयहरु गर्ने र पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।

५.२२ ऊर्जा योजना तर्जुमा तथा यसको कार्यान्वयनबाट संभावित पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभावहरुको (वातावरणीय, विपद जोखिम तथा सामाजिक द्धन्द) समयमा सचेत रहने र न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका उपायहरुको अवलम्वन गर्ने ।

५.२३ ऊर्जाको उत्पादनमुखी प्रयोगमा जोड दिई ऊर्जामा आधारित घरेलु तथा साना उद्योग स्थापनामा सहजीकरण गर्ने । ऊर्जालाई स्थानीय स्तरमा कृषि उत्पादनमा बृद्धि गरि आयातलाई घटाउने, मुल्य श्रृंखला बृद्धि गर्ने र रोजगारीको अवसर बृद्धिमा जोड दिन पहल गर्ने ।

५.२४ नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधि जडान पश्चात स्थानीय स्तरमै सेवाको सुनिश्चितताको लागि नीजि क्षेत्रहरुलाई जडान पश्चातको सेवा संयन्त्रको विकास तथा कार्यान्वयनमा जोड दिने ।

५.२५ ऊर्जा सम्वन्धि विभिन्न प्रविधिहरुको सिप तथा ज्ञानका लागि क्षमता अभिवृद्धि (तालिम, गोष्ठी, सिकाई भ्रमण, अभिमुखिकरण तथा जनचेतना) योजना तयार तथा कार्यान्वयन गर्ने ।

५.२६ ऊर्जा विकास सम्वन्धि कार्य गर्न विज्ञ आवश्यक परे पूर्वाधार विकास समिति, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत तथा अध्यक्ष मार्फत सेवा खरिद गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

५.२७ आवश्यकता अनुसार विकास साझेदारहरुसँगको साझेदारीमा ऊर्जा प्रवर्द्धनको कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिने ।

५.२८ उप-समितिको वैठक तथा अन्य संचालन खर्चको लागि कार्यपालिकासँग समन्वय गर्ने, भएको खर्चलाई अनुमोदन गर्ने र निकासाको लागि प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतसँग समन्वय गर्ने ।

५.२९ उप-समितिका संयोजकले उप-समितिका सम्पुर्ण पदाधिकारीहरुलाई नेतृत्व गर्ने छन् भने अन्य सदस्यहरुले संयोजकलाई सहयोग गर्नु सदस्यहरुको जिम्मेवारी रहने छ । ऊर्जा सम्वन्धि सवै कार्यमा सल्लाहकारहरुको सुझाव लिने व्यवस्था गरिएको छ ।

६. **कार्य विवरण :** ऊर्जा विकास उप-समितिको आफ्नो छुट्टै कार्य विवरण हुनेछ र उक्त कार्य विवरण पूर्वाधार विकास समितिको सिफारिसमा सम्वन्धित कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गरिनेछ । अनुमोदित कार्य विवरणको मूल मर्मलाई केन्द्रविन्दुमा राखि उप-समितिका पदाधिकारीहरुले आफ्नै पद अनुसार सम्पादन गर्ने कार्य विवरण तयार गरी संयोजकवाट स्वीकृत गराउँनुपर्छ र स्वीकृत कार्य विवरणको आधारमा तोकिएको कार्य सम्पादन गर्न उप-समितिका प्रत्येक सदस्यहरुको कर्तव्य र जिम्मेवारी हुनेछ । उप-समितिको विस्तृत कार्य विवरण अनुसुची १ मा उल्लेख गरिएको छ ।

७. कार्य सम्पादनका आधारहरुः उप-समितिले कार्य सम्पादन गर्दा नेपालको संविधान र अन्य प्रचलित कानुनमा व्यवस्था भएका कुराहरुको अतिरिक्त देहाएका बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

क. सिम्ता गाउँपालिका अन्तर्गत सम्पूर्ण समुदायको वृहत्तर हित ।

ख. समन्वय सहकार्य र समावेशीकरण

ग. कानुनको शासन

घ. पारदर्शिता, जवाफदेहिता तथा इमान्दारिता

ङ. आर्थिक अनुशासन एंव भ्रष्टाचारमुक्त चुस्त र जनमुखी कार्य ।

च. निर्णय प्रक्रिया तथा सुचनामा सर्वसाधारणको पहुँच ।

छ. जनसहभागिता तथा स्थानीय श्रोतको अधिकतम उपयोग ।

८. निश्चित समयावधि भित्र निर्णय गर्नुपर्ने : यस अन्तर्गत उप-समितिको निर्णय गर्ने अधिकार प्राप्त अधिकारीले कुनै निर्णय गर्दा प्रचलित कानुन बमोजिम कुनै निश्चित अवधि भित्र निर्णय गर्नु पर्ने भनि तोकिएमा सोही समयवधि भित्र र त्यस्तो व्यवस्था नभएमा निर्णय गर्नुपर्ने विषयको प्रकृति हेरी निर्णय गर्न पाउने अधिकारीले उपयुक्त ठहरायको समयवधि भित्र निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

९. निर्णय गर्दा पारदर्शिता कायम गर्नुपर्ने : यस नियम वा अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम निर्णय गर्न पाउने अधिकारीले कुनै विषयमा निर्णय गर्दा पारदर्शि ढंगबाट निर्णय गर्नु पर्नेछ र उक्त निर्णय गर्नुपर्ने विषयमा आफ्ना मातहतका सदस्यहरुको राय तथा परामर्शमा गर्नुपर्नेछ । उप-समितिको बैठकवाट सिफारिस भई कार्यपालिकाबाट अनुमोदन भएका निर्णयहरु सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।

१०. निर्णय गर्दा आधार र कारण खुलाउनुपर्ने : प्रचलित कानुन बमोजिम निर्णय गर्दा सम्वन्धित पदाधिकारीले गरेको निर्णय कुन कुन कुरामा आधारित छ र त्यस्तो निर्णय किन गर्नु परेको हो सो को स्पष्ट आधार र कारण खुलाई निर्णय गर्नु पर्नेछ ।

११. सार्वजनिक चासोको विषयमा निर्णय गर्ने बारे : समितिले सार्वजनिक चासोको कुनै विषय निर्णय गर्नु अघि सरोकारवाला तथा नागरिक समाजसँग आवश्यक परामर्श गर्न सक्नेछ र साथै उक्त प्रस्तावित निर्णय गरिएको विषयको सकारात्मक तथा नकारात्मक पक्षहरुको समग्र विश्लेषण गरी त्यसवाट प्राप्त हुन सक्ने संभावित प्रभावको मुल्याङ्कन समेत गर्नु पर्नेछ ।

१२. आफ्नो जिम्मवारी पन्छाउन नहुने : कानुन बमोजिम कार्य सम्पादन गर्नु पर्ने समितिका सदस्यहरुले आफुलाई सुम्पिएको वा कानुन बमोजिम आफुले सम्पादन गर्नु पर्ने काम निर्धारित शर्त तथा निधारित शर्त तथा निर्धारित अवधि भित्र सम्पादन गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद : ३

आर्थिक, कार्य प्रणाली तथा जिम्मेवारी

१३. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा : समितिले आगामी आर्थिक बर्षमा गर्नु पर्ने कामकाज तथा कार्यक्रमको निमित्त तोकिए बमोजिम बजेट तयार गर्ने गराउने उत्तरदायित्व तथा कार्यक्रमको निमित्त तोकिए बमोजिम बजेट तयार गर्ने गराउँने उत्तरदायित्व संयोजकको हुनेछ । साथै उक्त बजेट तर्जुमा गर्दा बिकास साझेदार र अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाबाट अनुदान स्वरुप प्राप्त हुने नगदी वा जिन्सी सहायतालाई बजेटमा समावेश गर्नु गराउनु पर्नेछ । बजेट तर्जुमा गर्दा ऊर्जा विकास उप-समितिको लागि एक आर्थिक वर्षको लागि एकमुष्ट दैनिक कार्य संचालन, बैठक संचालन खर्च र अनुगमन तथा मुल्याङ्कन बजेट तर्जुमा गरि पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिकामा स्वीकृतीको लागि पेश गर्नुपर्नेछ ।

१४. सेवा सुविधा : यस गाउँ कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गराएको अवस्थामा ऊर्जा विकास उप-समितिका पदाधिकारीहरुलाई बैठकमा सहभागी हुदाँ बैठक भत्ता, आतेजाते यातायात खर्च र बैठक चलेको समयमा स्थानीय स्तरमा पाईने खाजा उपलव्ध गराईनेछ । यदि उप-समितिका सदस्यहरु कार्यक्रमको कार्यान्वयन अवधिमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न जादा उप-समितिको संयोजकको स्वीकृति लिई र स्वयं संयोजक जाने अवस्थामा गाँउ कार्यपालिकाको स्वीकृति लिई कार्यान्वयन स्थलमा जान सकिनेछ र उक्त अवधिको दैनिक भ्रमण भत्ता, बास खर्च र यातायात खर्च सम्वन्धित गाउँ कार्यपालिकाको कानुन अनुसार उपलव्ध गराउँनु पर्नेछ ।

१५. कारोवारको लेखा : समितिले कारोवारको लेखा प्रणाली नेपाल सरकारले तोकि दिए बमोजिम हुनेछ र अनुदान तथा अन्य सहायता लगानी, विनीयोजन आदि सवै प्रकारका कारोवारको लेखा तयार गरि राख्नु पर्नेछ ।

१६. आर्थिक हिनामिना तथा अनियमितता गर्न नहुने : समितिका कुनैपनि सदस्यले जानी जानी वा गलत मनसाय राखेर समितिमा कुनै पनि प्रकारको हानी नोक्सानी पुर्‍याउँन वा आर्थिक हिनामिना गर्न वा अनियमितता गर्न गराउन हुदैन त्यस्तो पाईएमा प्रचलित कानुन बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

१७. जोखिम व्यवस्थापन : समितिले रकम लगानी तथा त्यसमा रहेको जोखिम समेतलाई विश्लेषण गरि जोखिम व्यवस्थापन कार्य योजना तयार गर्नेछ ।

परिच्छेद : ४

विविध

१८. उच्च नैतिकता तथा व्यवसायिकता कायम गर्नुपर्ने : समितिले सदस्यहरुको काम कारवाहीलाई पारदर्शि बनाउन तथा काम कारवाहीमा उच्च व्यवसायिकता कायम राख्नको लागी आचार संहिता बनाई लागु गर्नेछ ।

१८.१ आचारसंहिता लागू हुने : ऊर्जा विकास उप-समितिका पदाधिकारीहरुलाई बैठक हुनु भन्दा कम्तिमा एक हप्ता अगावै जानकारी गराई उपस्थितिको सुनिश्चितता गर्नुपर्नेछ । कुनैपनि पदाधिकारी

आफ्नो पदिय दायित्व, मर्म अनुरुप प्रत्येक बैठकमा मुनासिव कारण सहितको अवस्था बाहेक अनिवार्य सहभागी हुनुपर्नेछ । उप-समितिको कुनै पनि पदाधिकारी विना सूचना लगातार बढीमा ३ पटकसम्म बैठकमा अनुपस्थिति भएमा स्वतः खारेजीमा परेको मानीनेछ । ऊर्जा विकास उप-समितिको कुनै पनि पदाधिकारीहरुले आचार संहिता पूर्ण रुपमा पालना गर्नुपर्नेछ । यदि कुनै कसैले उल्लघंन गरिएको पाईएमा उप-समितिको संयोजकले तत्काल स्पष्टिकरण सोध्न सक्नेछ । सोधिएको स्पष्टिकरण चित्तबुझ्दो जवाफ नआएमा उप-समितिको बैठकबाट निर्णय गरि आवश्यक कारवाही गरिनेछ । त्यस्तो आवश्यक कारवाही अन्तर्गत केही समयको लागि निलम्वन वा पद खारेजीसम्मको निर्णय गर्न सकिनेछ ।

१९. समय पालना र नियमितता : उप-समितिका सम्पूर्ण सदस्यहरुले निर्धारित समयमा नियमित रुपले कार्यलाई तिव्र रुपमा अगाडी बढाउनु पर्नेछ र उप-समितिको आवश्यकता र संयोजकको निर्देशन अनुसार बैठक बस्नु पर्नेछ र बैठकमा अनुपस्थित तथा जिम्मेवारीबाट टाढा हुन खोजेमा आवश्यकता अनुसार कारवाही समेत गर्न सक्नेछ ।

२०. अनुशासन र आज्ञापालन : समितिका सम्पुर्ण सदस्यहरुले अनुशासनमा रही आफ्नो काम कर्तव्य ईमान्दारिता र तत्परताका साथ पालन गर्नु पर्नेछ ।

२१. सुचना प्रवाह : समितिले आफ्नो कार्यालयसँग सम्वन्धित सवै प्रकारका सूचनाहरु अद्यावधिक गरि राख्नुपर्नेछ र कार्यालयमा रहेको सुचना प्रवाह गर्ने प्रयोजनका लागी सुचना बोर्ड व्यवस्थापन गर्नेछ ।

२२. निर्देशिका/दिग्दर्शन/कार्यविधि/श्रोत पुस्तिका वनाउन सक्ने : समितिले आफ्नो काम कारवाहीलाई प्रक्रियागत ढंगबाट छिटो छरितो र मितव्ययी रुपमा संचालन गर्न वा कार्य सम्पादन गर्न आबश्यक निर्देशिका/दिग्दर्शन/कार्यविधि/श्रोत पुस्तिका बनाई लागु गर्न सक्नेछ ।

२३. खारेजी र बचाउ सम्वन्धि : नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारको कुनैपनि कानून, नियम तथा नवीकरणीय ऊर्जा नीतिसँग कुनैपनि बुदाँ बाझिन गएमा बाझीएको हदसम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।

अनुसूची : १ ऊर्जा विकास उप-समितिको कार्य विवरण

- ऊर्जा विकास उपसमिति (Energy Development Sub-Committee:EDSC) पूर्वाधार विकास समिति (Infrastructure Development Committee:IDC), कार्यपालिका र गाउँ सभाको लागि जिम्मेवार हुनेछ र ऊर्जा सम्वन्धि निर्देशन र सुझावहरु कार्यान्वयन गर्न प्रतिवद्ध हुनेछ ।
- उपसमितिले नवीकरणीय ऊर्जाको लागि कानून, नियम र मानक संचालन प्रक्रिया तयार गर्नेछ र IDC कार्यपालिका मार्फत गाउँसभाबाट स्वीकृत हुनेछ ।
- संगठनात्मक विकासले नवीकरणीय ऊर्जालाई बढावा दिन ऊर्जा इकाई र ऊर्जा विकास उपसमितिमा ध्यान केन्द्रित गर्दछ ।
- ऊर्जा सेवाले नागरिक बडापत्रमा सवै नगरपालिकाका नागरिकहरुलाई सचेतना जगाउने कुराको उल्लेख गर्नेछ ।

- ऊर्जा विकास उपसमितिले ऊर्जासँग सम्वन्धित गतिविधिहरु समाहित गर्न वार्षिक योजना प्रक्रियामा सक्रिय भूमिका र नेतृत्व प्रदर्शन गर्नेछ ।
- यथार्थवादी र प्रयोगकर्ता मैत्री गतिविधिहरु तयार गर्न सहयोग पुर्‍याउँने सहित वार्षिक योजना प्रक्रियाको विभिन्न चरणहरुमा सक्रिय सहभागिताको पुष्टि हुनेछ । यो परिप्रेक्ष्य सन्दर्भ र समय अनुसार संशोधन हुनेछ ।
- ऊर्जा सम्वन्धि गतिविधिहरुको पहिचान, उनीहरुको माग संकलन, प्राथमिकता र वर्गीकरण सहिष्णुता स्तरबाट वार्षिक योजना प्रक्रियाको शुरुदेखि ७ विभिन्न चरणहरुमा नगरपालिका ऊर्जा योजनाको दृष्टिकोण, लक्ष्य र उद्देश्यहरुको प्रतिस्थापन हुनेछ । त्यसपछि ऊर्जा विकास उपसमितिले ऊर्जा सम्वन्धि गतिविधिहरु पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिका र अन्ततः गाउँसभाबाट अनुमोदन गर्नेछ ।
- यसले ऊर्जा प्रवर्द्धनका लागी सम्भावित सरोकारवालाहरुको पहिचान सहित ऊर्जा विकास रणनीति तयार गर्नेछ ।
- यसले आन्तरिक र वाह्य रुपमा नवीकरणीय ऊर्जा विकास र प्रवर्द्धनको लागि नगर प्रमुख वा अध्यक्षको सहयोगमा श्रोतहरुको खोजी र पहिचालन गर्नेछ ।
- यसले केन्द्र, प्रदेश र छिमेकी स्थानीय तहहरुसँग ऊर्जा विकासको लागि उनीहरुको फलदायी सहयोगका लागि प्रभावकारी ढंगले आपसी समन्वय र सहकार्य गर्दछ ।
- विपन्न समुदाय र अत्यावश्यक क्षेत्र वाहेक अनुदान संयन्त्र विस्तारै घट्नेछ ।
- ऊर्जा विकास उपसमितिले भवन निर्माण नक्सा स्वीकृत गर्ने वेला ऊर्जा मैत्री भवन कोड थप्न पैरवी गर्नेछ ।
- यसले ऊर्जा विकास योजनाहरु, यसको कार्यान्वयन, अनुगमन र पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिकालाई पेश गरि रिपोर्ट तयार पार्नेछ ।
- यस ऊर्जा योजना र यसको कार्यान्वयनको समयमै सम्भावित नकारात्मक प्रभाव (वातावरणीय र प्रकोप जोखिम आदि) मा सचेतना हुनेछ । यसले सम्भावित नकारात्मक प्रभावहरु कम गर्ने विकल्पहरु र व्यवस्थापन उपायहरुको अनुसरण गर्नेछ ।
- यसले प्रयोगकर्ताहरुको पक्षमा नवीन र रचनात्मक ऊर्जा प्रविधि प्रवद्धन गर्न र उनीहरुको पहुँच बढाउन ध्यान दिनेछ । यो नयाँ ऊर्जा प्रविधि प्रवर्द्धन खोजमा केन्द्रित हुनेछ जस्ले प्रयोगकर्ताहरुलाई फाईदा पुर्‍याउनेछ ।
- यसले नीजि क्षेत्रका लागी वातावरण सक्षम पार्दै नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधि स्थापना गरेपछि सेवा सुनिश्चित गर्न स्थानीय रुपमा विक्रि पछीको सेवा संन्यत्र र यसको कार्यान्वयनमा जोड दिनेछ ।
- यसले क्षमता निर्माण योजना (प्रशिक्षण, अभिमुखीकरण, कार्यशाला र क्रस लर्निङ, भ्रमण आदि) र नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधिमा ज्ञान र सीप वृद्धि गर्न यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिनेछ ।

- यसले अध्यक्ष, प्रमुख प्रशाकीय अधिकृत र पूर्वाधार विकास समितिको संयोजकको समन्वयमा आवश्यकता अनुसार ऊर्जा विकास विज्ञहरुको प्रवन्ध मिलाउँदछ ।
- ऊर्जा विकास र प्रवर्द्धन गर्न यसले विकास साझेदारसँगको सहकार्य र साझेदारीमा ऊर्जा प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिनेछ ।
- पूर्वाधार विकास समिति, गाउँ कार्यपालिका र सभाप्रति उत्तरदायी हुनेछ र त्यहाँबाट प्राप्त ऊर्जासंग सम्बन्धि निर्देशन तथा सुझावहरुलाई अवलम्बन गर्नेछ ।
- नविकरणिय ऊर्जा सम्बन्धि ऐन, कानून, नीति, रणनीति र कार्यविधी तयार पार्ने, अनुमोदन गराउने (पूर्वाधार समिती कार्यपालिका मार्फत सभाबाट) र कार्यान्वयन गर्ने ।
- ऊर्जा विकास तथा कार्यान्वयनका लागि संभाब्य सरोकारवालाहरुको पहिचान गर्ने ।
- ऊर्जा ईकाई तथा ऊर्जा विकास उपसमितीको संस्थागत विकासमा जोड दिने ।
- वस्ती स्तरदेखि आवश्यकतामा आधारित उपभोक्ता र लैससास मैत्री ऊर्जाको आवधिक, बार्षिक योजना तर्जुमा, प्राथमिकिकरण, वर्गीकरण र कार्यान्वयन अनुगमन तथा मुल्याङ्कनमा सक्रिय सहभागिता र नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- अध्यक्षको सहयोगमा नवीकरणीय ऊर्जा विकास तथा प्रर्बद्धनका लागि आन्तरिक तथा बाह्य श्रोतहरुको पहिचान तथा परिचालन गर्ने ।
- ऊर्जा विकासको लागि संघ, प्रदेश तथा छिमेकी स्थानीय तहहरु र विकास साझेदारहरुसँग प्रभावकारी, फलदायी समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- ऊर्जाका प्रविधिहरुमा सिप तथा क्षमता अभिबृद्धिको लागि (तालिम, गोष्ठी, सिकाई भ्रमण, अभिमुखिकरण तथा जनचेतना आदी) योजना तयार तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- ऊर्जा सम्बन्धि सेवा प्रवाहको लागि सबै गाउँ बासीहरुलाई सचेतना जगाउनका साथै सेवा प्रवाहका बारेमा नागरिक बडापत्रमा उल्लेख गर्ने ।
- ऊर्जाको नविनतम तथा सिर्जनशिल उपभोक्ता र लैससास मैत्री प्रविधिको खोजी तथा प्रर्बद्धन गर्ने र जनताको पहुँच सुनिश्चित गरी लैससासको सुनिश्ताका लागि तथ्याङ्क संकलन, अभिलेख व्यवस्थापन तथा पैरवी र वकालत गर्ने ।
- ऊर्जाबाट पर्नसक्ने संभावित जोखिम (बातावरणीय, विपद जोखिम तथा द्वन्द) पहिचान र सोको न्यूनिकरण तथा ब्यवस्थापनका उपायहरुको अवलम्बन गर्ने ।
- ऊर्जा प्रविधिको स्थानीय स्तरमै बिक्रिपछिको सेवाको सुनिश्चितताको लागि निजी क्षेत्रहरुलाई जडान पश्चातको सेवा संयन्त्रको विकास तथा कार्यान्वयनमा जोड दिन उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउने ।

- ऊर्जा विकास सम्बन्धि कार्य गर्न विज्ञ आवश्यक परे पूर्वाधार विकास समिति, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा अध्यक्ष मार्फत सेवा खरिद गर्ने ब्यवस्था मिलाउने ।
- नगरपालिकाबाट घर निर्माण नक्सा पास गर्दा भवन निर्माण आचार संहितामा ऊर्जा मैत्री बुदाँहरु थप्न लगाई पूर्वाधार विकास समिति मार्फत कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गराउने ।